

Προγραμματισμός Σημασιολογικού Ιστού

Ενότητα 9: Εισαγωγή στη SPARQL – Μέρος Β': Ερωτήματα σε SPARQL endpoints

Μ.Στεφανιδάκης

17-4-2016

Ερωτήματα σε SPARQL endpoints

- ▶ Η πραγματική αξία της SPARQL φαίνεται όταν απευθύνουμε ερωτήματα σε **endpoints**
 - ▶ Μέχρι τώρα η επεξεργασία του ερωτήματος γινόταν στον υπολογιστή μας
 - ▶ Σε σετ δεδομένων αποθηκευμένο τοπικά
- ▶ Ένα **SPARQL endpoint** είναι μια υπηρεσία web
 - ▶ Ένας server που δέχεται το ερώτημα SPARQL από την εφαρμογή μας (client)
 - ▶ εκτελεί την κατάλληλη λειτουργία σε ένα σετ δεδομένων RDF (και όχι μόνο RDF)
 - ▶ και επιστρέφει την απάντηση μέσω του πρωτοκόλλου HTTP
- ▶ Ένα καλό site για αναζήτηση SPARQL endpoints είναι το **Datahub**

Μην ξεχνάτε όμως

- ▶ Παρά τη συναρπαστική ιδέα να χρησιμοποιείτε σημασιολογικά δεδομένα από διάφορες πηγές
 - ▶ Με εφαρμογές που δεν φτιάχτηκαν ειδικά για τα δεδομένα αυτά
 - ▶ Αλλά μπορούν να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους δυναμικά
- ▶ Υπάρχουν αρκετά εμπόδια:
 - ▶ Η διαθεσιμότητα των endpoints δεν είναι δεδομένη ανά πάρα στιγμή
 - ▶ Τα περισσότερα endpoints συντηρούνται εθελοντικά-μη κερδοσκοπικά!
 - ▶ Η απόδοση δεν είναι εγγυημένη ούτε σταθερή
 - ▶ Μη θεωρείτε δεδομένο ότι το endpoint θα απαντήσει σε πολύπλοκα ερωτήματα (timeout)
 - ▶ Το σχήμα των παρεχόμενων δεδομένων μπορεί να αλλάξει με τον χρόνο
 - ▶ Να αλλάξει το χρησιμοποιούμενο λεξιλόγιο RDF

SPARQL και HTTP

- ▶ Το πρότυπο της SPARQL ορίζει τον τρόπο αποστολής της ερώτησης και τη μορφή των αποκρίσεων
- ▶ Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο GET ή POST
- ▶ Για την αποστολή παραμέτρων, η σπουδαιότερη εκ των οποίων είναι η **query** που ισούται με το κείμενο της ερώτησης SPARQL
 - ▶ Ακριβώς όπως ο browser στέλνει δεδομένα από φόρμες
 - ▶ Το κείμενο της ερώτησης SPARQL πρέπει να κωδικοποιηθεί με % (url-encoded)
- ▶ Στα παραδείγματά μας θα χρησιμοποιήσουμε το εργαλείο curl (αποστολή μέσω POST) ή προγράμματα σε Python (αποστολή μέσω GET)

Παράδειγμα ερωτήματος

- ▶ Ετοιμάστε αρχείο test.rq με την εξής ερώτηση SPARQL:
 - ▶ “ταινίες με τον Τζακ Νίκολσον ως ηθοποιό και η διάρκειά τους”

PREFIX rdfs: <http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#>

PREFIX movie: <http://data.linkedmdb.org/resource/movie/>

```
SELECT ?fname ?ftime WHERE {  
  ?film movie:actor  
    <http://data.linkedmdb.org/resource/actor/29704> .  
  ?film movie:runtime ?ftime .  
  ?film rdfs:label ?fname .  
}
```

- ▶ Στείλτε (μέσω του jupyterhub) στο
http://data.linkedmdb.org/sparql:

```
!curl --data-urlencode query@your_file.rq  
http://data.linkedmdb.org/sparql
```

Απάντηση σε SELECT (XML)

```
<?xml version="1.0"?>
```

```
<sparql
```

```
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
  xmlns:xs="http://www.w3.org/2001/XMLSchema#"
  xmlns="http://www.w3.org/2005/sparql-results#" >
```

```
<head>
```

```
  <variable name="fname"/>
```

```
  <variable name="ftime"/>
```

```
</head>
```

```
<results>
```

```
  <result>
```

```
    <binding name="fname">
```

```
      <literal>Batman</literal>
```

```
    </binding>
```

```
    <binding name="ftime">
```

```
      <literal>126</literal>
```

```
    </binding>
```

```
  </result>
```

```
</results>
```

```
</sparql>
```

Ζητώντας εναλλακτικό περιεχόμενο

- ▶ Η απάντηση σε μορφή XML είναι αρκετά περίπλοκη...
 - ▶ Κληρονομιά από την εποχή της SPARQL 1.0
 - ▶ Σημαντική όμως γιατί πολλά endpoints τη χρησιμοποιούν ακόμα και σήμερα!
- ▶ Υπάρχουν και πιο μοντέρνες μορφές απάντησης σε ερωτήματα SELECT
 - ▶ JSON (και πιο σπάνια, CSV και TSV)
 - ▶ Πώς θα τα ζητήσετε;
- ▶ Μέσω του μηχανισμού διαπραγμάτευσης επιστρεφόμενου περιεχομένου (content negotiation) του HTTP

Διαπραγμάτευση Επιστρεφόμενου Περιεχομένου

- ▶ Το πρωτόκολλο HTTP ορίζει ότι ένας client μπορεί να ζητήσει τα επιστρεφόμενα δεδομένα σε διαφορετική μορφή από την εξ'ορισμού (default)
 - ▶ Δίνοντας την κατάλληλη επικεφαλίδα **Accept:** της αίτησης
 - ▶ Θυμηθείτε όμως ότι ο server έχει δικαίωμα να στείλει την εξ'ορισμού μορφή
 - ▶ Όταν δεν μπορεί να ικανοποιήσει το αίτημά σας
 - ▶ Θεωρητικά ο server υποδεικνύει αν ένα έγγραφο είναι διαθέσιμο σε πολλές μορφές (επικεφαλίδα **Vary:** της απόκρισης)
 - ▶ Πρακτικά, δεν τηρείται με συνέπεια
- ▶ Παράδειγμα:

```
curl --data-urlencode query@test.rq  
      http://data.linkedmdb.org/sparql  
      -H 'Accept: application/sparql-results+json'
```


Απάντηση σε SELECT (JSON)

```
{
  "head": {
    "vars": [ "fname" , "ftime" ]
  } ,
  "results": {
    "bindings": [
      {
        "fname": { "type": "literal" , "value": "Batman" },
        "ftime": { "type": "literal" , "value": "126" }
      } ,
      {
        "fname": { "type": "literal" , "value": "Chinatown" },
        "ftime": { "type": "literal" , "value": "131" }
      } ,
      {
        "fname": { "type": "literal" , "value": "Easy Rider" },
        "ftime": { "type": "literal" , "value": "94" }
      }
    ]
  }
}
```

Επεξεργασία απάντησης SELECT με Python

- ▶ Στα παραδείγματα που ακολουθούν
 - ▶ Χρησιμοποιούνται μόνο modules από τη standard library
 - ▶ Βολικό για γρήγορες δοκιμές και όταν δεν μπορείτε να έχετε 3rd-party modules!
- ▶ Σε πιο “σοβαρή” εφαρμογή θα μπορούσατε
 - ▶ Να χρησιμοποιήσετε το module **Requests** αντί της `urllib`
 - ▶ Να ψάξετε για **SPARQL Clients** στο pyri.python.org
 - ▶ Συμβουλή: δεν χρειάζονται 3rd-party modules για τις πολύ απλές περιπτώσεις!

Παράδειγμα Python με XML: 1.Λήψη

```
from urllib.request import urlopen
from urllib.parse import urlencode
import xml.etree.ElementTree as ET # to analyze xml results re
```

```
endpoint = "http://data.linkedmdb.org/sparql?"
```

```
sparqlq = """
... κείμενο ερωτήματος SPARQL ...
"""
```

```
# params sent to server
params = { 'query': sparqlq }
# create appropriate param string
paramstr = urlencode(params)
```

```
# send GET http request object with params appended
page = urlopen(endpoint+paramstr)
# get results and close
text = page.read().decode('utf-8')
page.close()
```

Παράδειγμα Python με XML: 2.Χειρισμός

```
# the default sparql results namespace - used by ET
NS = '{http://www.w3.org/2005/sparql-results#}' # note the {}!

# create a tree element from response
tree = ET.fromstring(text) # this is root element, 'sparql'

# iterate over result sets
for result in tree.findall(NS+'results/'+NS+'result'):
    # iterate over all bindings of each result
    for binding in result.findall(NS+'binding'):
        bname = binding.get("name") # what column?
        bcontent = binding[0] # 1st child of <binding>

        print(bname,bcontent.text)
```

(κατεβάστε τον κώδικα του παραδείγματος)

Παράδειγμα Python με JSON: 1.Λήψη

```
from urllib.request import urlopen, Request
from urllib.parse import urlencode
import json
```

```
endpoint = "http://data.linkedmdb.org/sparql?"
sparqlq = """
... κείμενο ερωτήματος SPARQL ...
"""
```

```
# params sent to server
```

```
params = { 'query': sparqlq }
```

```
# create appropriate param string
```

```
paramstr = urlencode(params)
```

```
# create GET http request object with params appended
```

```
req = Request(endpoint+paramstr)
```

```
# request specific content type
```

```
req.add_header('Accept', 'application/sparql-results+json')
```

```
# dispatch request
```

```
page = urlopen(req)
```

```
# get results and close
```

```
text = page.read().decode('utf-8')
```

```
page.close()
```

Παράδειγμα Python με JSON: 2.Χειρισμός

```
# convert to json object
jso = json.loads(text)

# iterate over results
for binding in jso['results']['bindings']:
    # for every column in binding
    for bname,bcontent in binding.items():
        print(bname,bcontent['value'])
```

(κατεβάστε τον κώδικα του παραδείγματος)

Η σειρά σας!

- ▶ Επισκεφτείτε το site [Linked Movie Database](#) και δείτε το παράδειγμα αναπαράστασης της πληροφορίας ενός φιλμ σε τριάδες RDF
- ▶ Στη συνέχεια, τροποποιήστε το προηγούμενο ερώτημα έτσι ώστε να λαμβάνετε τις ταινίες του Τζακ Νίκολσον και την ημερομηνία κυκλοφορίας τους, ταξινομημένες με φθίνουσα ημερομηνία
 - ▶ Το URI του ηθοποιού είναι
`<http://data.linkedmdb.org/resource/actor/29704>`
- ▶ Δοκιμάστε πρώτα με το curl και μετά μέσω Python!

Προαιρετικά ταιριάσματα (OPTIONAL)

- ▶ Δοκιμάστε το εξής ερώτημα :

PREFIX lmdbm: <http://data.linkedmdb.org/resource/movie/>

PREFIX lmdba: <http://data.linkedmdb.org/resource/actor/>

PREFIX lmdbf: <http://data.linkedmdb.org/resource/film/>

PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>

```
SELECT ?film ?place WHERE {  
  ?film lmdbm:actor lmdba:29704 .  
  ?film foaf:based_near ?place .  
}
```

- ▶ Γιατί δεν επιστρέφονται όλα τα φιλμ όπως πριν;
 - ▶ Πολλά δεν συνδέονται με foaf:based_near, άρα το ταιρίασμα αποτυγχάνει
- ▶ Κι αν θέλαμε το ?film ακόμα κι όταν δεν υπάρχει ?place;

Η χρήση του OPTIONAL

- ▶ Δοκιμάστε τώρα το ερώτημα:

PREFIX lmdbm: <http://data.linkedmdb.org/resource/movie/>

PREFIX lmdba: <http://data.linkedmdb.org/resource/actor/>

PREFIX lmdbf: <http://data.linkedmdb.org/resource/film/>

PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>

```
SELECT ?film ?place WHERE {  
  ?film lmdbm:actor lmdba:29704 .  
  OPTIONAL {  
    ?film foaf:based_near ?place .  
  }  
}
```

- ▶ Σχετικά με το OPTIONAL:
 - ▶ Μπορείτε να έχετε πολλαπλά OPTIONAL, εξετάζονται με τη σειρά που τα δίνετε
 - ▶ Σε περίπτωση μη ταιριάσματος, κάποιες μεταβλητές μένουν χωρίς τιμή (**unbound**)

Η άρνηση (negation) στη SPARQL 1.0

- ▶ Ψάξτε για **ό,τι δεν ταιριάζει**:

PREFIX lmdbm: <http://data.linkedmdb.org/resource/movie/>

PREFIX lmdba: <http://data.linkedmdb.org/resource/actor/>

PREFIX lmdbf: <http://data.linkedmdb.org/resource/film/>

PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>

```
SELECT ?film WHERE {  
  ?film lmdbm:actor lmdba:29704 .  
  OPTIONAL {  
    ?film foaf:based_near ?place .  
  }  
  FILTER (!bound(?place))  
}
```

- ▶ Συνδυασμός OPTIONAL και FILTER(!bound()):
 - ▶ Φίλμ χωρίς σύνδεση με τοποθεσία

Αναζήτηση με κανονικές εκφράσεις

- ▶ Θα έχετε ήδη καταλάβει ένα σημαντικό πρόβλημα:
 - ▶ Πώς θα μάθετε τα URIs που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένα ονόματα;
 - ▶ Αν ξέρατε ακριβώς πώς αναφέρεται ένα string σε μια τριάδα θα μπορούσατε να γράψετε:

```
SELECT ?uri WHERE {  
  ?uri rdfs:label "Agent Smith" .  
}
```

- ▶ Πώς θα ψάξετε όμως επιμέρους λέξεις;
Οπουδήποτε μέσα σε ένα string;
 - ▶ Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε **κανονικές εκφράσεις** σε συνδυασμό με το **FILTER**
 - ▶ Η αναζήτηση όμως μπορεί να είναι αργή σε μεγάλα σετ δεδομένων...
 - ▶ Με εξαίρεση τις αναζητήσεις προθέματος (prefix) που μπορούν να εκμεταλλευτούν συνήθως κάποιο ευρετήριο

FILTER και regex()

PREFIX movie: <http://data.linkedmdb.org/resource/movie/>

PREFIX lmdba: <http://data.linkedmdb.org/resource/actor/>

PREFIX lmdbf: <http://data.linkedmdb.org/resource/film/>

PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>

```
SELECT ?actor ?aname WHERE {  
  ?actor a movie:actor .  
  ?actor movie:actor_name ?aname.  
  FILTER (regex(?aname, "^kevin", "i"))  
}
```

- ▶ Το πρώτο όρισμα της regex() πρέπει να είναι string
- ▶ Το δεύτερο όρισμα είναι η κανονική έκφραση με τη συνήθη σύνταξη
- ▶ Το τρίτο όρισμα είναι προαιρετικά flags, όπως το "i" (case insensitive)

Επιλογή γλώσσας

- ▶ Δοκιμάστε το εξής ερώτημα στο endpoint <http://fr.dbpedia.org/sparql>:

```
PREFIX rdfs: <http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#>
PREFIX dbpedia-fr: <http://fr.dbpedia.org/resource/>
SELECT ?label WHERE {
  dbpedia-fr:Corfou rdfs:label ?label .
}
```

- ▶ Πώς θα επιλέξετε τη γλώσσα ενός literal:

```
PREFIX rdfs: <http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#>
PREFIX dbpedia-fr: <http://fr.dbpedia.org/resource/>
SELECT ?label WHERE {
  dbpedia-fr:Corfou rdfs:label ?label .
  FILTER (langMatches(lang(?label), "ja"))
}
```

Επιλογή γλώσσας: σημείωση

- ▶ Πιθανόν να δείτε παραδείγματα με `FILTER(lang(?label)="en")`, τα οποία όμως **πρέπει να αποφύγετε!**
- ▶ Η `langMatches()` ξέρει να ταιριάζει καλύτερα τις πιθανές παραλλαγές της γλώσσας, όπως π.χ. τα `"en-US", "el-GR"` κλπ

Η σειρά σας!

- ▶ Αρχικά, επισκεφτείτε το http://fr.dbpedia.org/resource/Catégorie:Île_de_Grèce και παρατηρήστε πώς περιγράφονται τα νησιά της Ελλάδας
- ▶ Στη συνέχεια χρησιμοποιήστε το endpoint <http://fr.dbpedia.org/sparql>
 - ▶ Ρωτήστε για όλες τις οντότητες (νησιά) που ανήκουν (prop-fr:catégorie) στην κατηγορία αυτή
 - ▶ PREFIX prop-fr: <<http://fr.dbpedia.org/property/>>
 - ▶ Προσθέστε στα αποτελέσματα τον πληθυσμό κάθε νησιού (ιδιότητα prop-fr:population)
 - ▶ Ταξινομήστε τα αποτελέσματα κατά φθίνουσα σειρά πληθυσμού

Εύρεση μεγίστου (SPARQL 1.1)

- ▶ Τροποποιήστε το προηγούμενο ερώτημά σας ως εξής:

```
SELECT (max(?pop) AS ?maxpop) WHERE{  
  # το προηγούμενο WHERE σας,  
  # έστω ?pop η μεταβλητή πληθυσμού  
}
```

- ▶ Το ίδιο μπορείτε να κάνετε, στη SPARQL 1.1 πάντα, με τα MIN(), SUM(), AVG(), COUNT()
 - ▶ Στη SPARQL 1.0 μπορούσατε μόνο να βρείτε μέγιστα και ελάχιστα με συνδυασμό των ORDER BY και LIMIT 1

Και ποιο νησί έχει τον μέγιστο πληθυσμό;

- ▶ Εδώ χρειάζεται ένα υποερώτημα (subquery)!

```
SELECT ?maxisl ?maxpop WHERE {  
  {# υποερώτημα  
    SELECT (max(?pop) AS ?maxpop) WHERE {  
      # το αρχικό WHERE σας,  
      # έστω ?pop η μεταβλητή πληθυσμού  
    }  
  }  
  {# υπόλοιπο κύριου ερωτήματος  
    # το αρχικό WHERE σας,  
    # με ?maxisl μεταβλητή νησιού  
    # και ?maxpop μεταβλητή πληθυσμού  
  }  
}
```

- ▶ Η υποερώτηση θα εκτελεστεί πρώτα
 - ▶ και στη συνέχεια το δεύτερο μέρος της κύριας ερώτησης

Bonus Υλικό: GROUP BY και HAVING

- Όπως ακριβώς στην SQL (aggregation)

PREFIX prop-fr: <http://fr.dbpedia.org/property/>

```
SELECT ?arc (sum(?pop) AS ?sumpop) WHERE{  
  ?isl prop-fr:catégorie  
    <http://fr.dbpedia.org/resource/Catégorie:Île_de_Grèce> .  
  ?isl prop-fr:population ?pop.  
  ?isl <http://dbpedia.org/ontology/archipelago> ?arc .  
} GROUP BY ?arc HAVING (sum(?pop)>0) ORDER BY desc(?sumpop)
```

- Σειρά σύνταξης: GROUP BY → HAVING → ORDER BY
→ LIMIT/OFFSET